نگاه بیرون

جنگ سرد ایران و سعودی در ژاپن

Bloomberg

ترجمه: شهرام زرندار

● منازعه نیابتی ایران با عربستان سعودی در سرتاسر جهان در حال رشد است. در سال ۲۰۱۱ ریاض به سرکوب خیزش بهار عربی در بحرین که اکثریت مردمش شیعه هستند، کمک کرده است و اصطکاک منافع بین دو کشور باعث بروز جنگ داخلی در سوریه و یمن شده است. تلاش برای افزایش بهای نفت در اوایل سال جاری هنگامی که ایران از شرکت در جلسه اوپک در دوحه اجتناب کرد، دچار بی‌نظمی و سردرگمی شده است. اکنون جنگ سرد بین ایران و عربستان سعودی به ژاپن رسیده است.

خانواده اِیدمیتو کوسان که بنیان‌گذار شواشل [اصلی‌ترین شرکت پتروشیمی ژاپن] هستند، در بیانیه‌ای اعلام کرده‌اند که شواشل تحت کنترل مستقیم عربستان سعودی قرار دارد. سعودی‌ها ۱۵ درصد از سهام شواشل را به همراه یک کرسی در هیأت‌مدیره ۱۵نفری شواشل در اختیار دارند؛ اما این مسئله به خاطر سهم ۳۴درصدی خانواده سعودی در شرکت ایدمیتو وزن خود را سنگین‌تر کرده است.

رابطه ایدمیتو با ایران به سال‌های دهه ۱۹۵۰ میلادی باز می‌گردد؛ هنگامی‌که صنعت نفت ایران با تهدیدات قانونی از سوی شرکت نفت ایران و انگلیس مواجه شده بود که می‌خواست یکی از اولین محموله‌های سوخت از صنعت نفت ملی‌شده ایران را بخرد. به نظر می‌رسد این مسئله شبیه به یک پیوند خونی باستانی است؛ اما احتمالا اندیشیدن درباره تصمیم ایدمیتو برای معامله با ایران به عنوان مسئله‌ای صرفا تجاری دقیق‌تر است. تصمیمات این شرکت برای خرید نفت از ایران معمولا بیشتر تحت تأثیر مسائل اقتصادی بوده تا سیاسی. در سال‌های اخیر این شرکت یکی از کوچک‌ترین مصرف‌کنندگان نفت ایران بوده است. چرخش به سوی تصمیم‌سازی سیاسی‌شده‌تر نشان می‌دهد که چگونه لغو تحریم‌های هسته‌ای علیه ایران در اوایل سال جاری، صنعت انرژی آسیا را دچار تغییر کرده است. از زمانی که تحریم‌ها در سال ۲۰۰۶ برای اولین‌بار تحمیل شدند، سهم عربستان سعودی از واردات نفت ژاپن تا ۴۰ درصد افزایش یافته است؛ درحالی‌که سهم ایران در بعضی موارد به صفر رسیده است. تهران به‌شدت تلاش کرده تا تأخیر و زمان ازدست‌رفته را جبران کند و این از زمان لغو موانع و تحریم‌ها رخ داده است؛ اما با موانعی روبه‌رو شده که یک دهه نبود سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های صادراتی این کشور پدید آورده است.

این موضوع باعث شده ژاپنی‌ها دچار سردرگمی در منازعات خاورمیانه شوند.

سود و زیان عادی‌سازی روابط ترکیه و اسرائیل برای ایران

HA'ARETZ ENGLISH EDITION

ترجمه: آزاده بابایی‌نژاد

● از سال ۲۰۱۰ به این طرف، روابط دیپلماتیک آنکارا و تل‌آویو به خاطر حمله نظامیان اسرائیلی به کشتی کمک‌های انسان‌دوستانه «ماوی مرمره» (که به سمت غزه در حرکت بود) و به کشته‌شدن ۹ شهروند ترک منجر شد، حسابی رو به سردی گرایید؛ اما هفت سال بعد پرداخت ۲۱ میلیون دلار غرامت به بازماندگان کشتی یادشده کافی بود تا زمینه‌ساز یک توافق نظامی و امنیتی بین آنها باشد؛ درهمین‌حال و بنا به گفته آگاهان سیاسی شرایط امروز خاورمیانه و در رأس آنها خطر اسلام‌گرایان رادیکال بیش‌ازپیش موجب نزدیکی این دو کشور شده است. تضعیف و رویارویی با برخی گروه‌های مسلح، ازجمله حزب‌الله لبنان که تهران از آن به عنوان مقاومت یاد می‌کند، یکی از مهم‌ترین اهداف نظامی توافق یادشده است؛ به‌هرحال هرچه باشد، این گروه‌های تحت حمایت تهران، پاشنه آشیل ایران به شمار می‌آیند. بیشتر تحلیلگران در تل‌آویو می‌گویند این توافق در نهایت نمی‌تواند به منافع ایران در منطقه آسیب بزند؛ زیرا از یک طرف داعش خطری بالقوه است و نیز ریاض و دوحه از سرنگونی دولت اسد بیشترین بهره را خواهند برد. از سوی دیگر ایران مدت‌هاست که تمام گاز ترکیه را بدون کوچک‌ترین وقفه‌ای تأمین کرده و ترک‌ها نیز پول آن را کامل پرداخته‌اند؛ اما به موجب توافق یادشده ازاین‌پس، بازار ترکیه برای خرید ذخایر گاز میدان گازی به سمت «لاویتان» اسرائیل چرخش خواهد داشت. تل‌آویو با استفاده از خاک ترکیه قصد دارد لوله‌های گازش را به اروپا برساند؛ ازاین‌رو بدون ایستگاه گازرسانی در ترکیه، این ذخیره ارزشمند به هدر رفته و میلیاردها دلار به اقتصاد اسرائیل صدمه وارد خواهد شد.

politics@sharghdaily.ir

وزیر خارجه آمریکا:

ایران علیه داعش می‌جنگد، حضورش در عراق مفید است

شرق: بحث همکاری ایران و آمریکا، برای مقابله با داعش و دیگر گروه‌های تروریستی در سوریه و عراق تاکنون بارها مطرح شده و هر بار مقامات دو کشور احتمال وقوع چنین همکاری‌هایی را رد کرده‌اند. حالا جان کری، وزیر امور خارجه آمریکا ضمن مفید ارزیابی‌کردن رویکرد ایران در عملیات علیه گروه داعش در عراق گفته است که از نظر او حضور ایران در عراق به تلاش آمریکاییان برای شکست داعش کمک می‌کند زیرا داعش دشمن مشترک ایالات متحده و جمهوری اسلامی است.

وزیر خارجه آمریکا که در جلسه‌ای در مؤسسه تحقیقاتی اسپن سخنرانی می‌کرد، گفت: در رابطه با ایران، ما با چالش‌هایی مواجه هستیم و همه این موضوع را می‌دانند و ما مشغول کار روی این چالش‌ها هستیم، اما می‌توانم به شما بگویم که ایران در عراق از برخی جهات به اهداف ما کمک کرده و آنها توجه خود را بر داعش متمرکز کرده‌اند و به این ترتیب، ما در واقع علایق مشترکی در این مورد داریم. وزیر امور خارجه آمریکا در ادامه با اشاره به تماس‌های مستقیمی که با همتای ایرانی‌اش در این مدت داشته، عنوان کرد که اکنون وی و محمدجواد ظریف می‌توانند راحت‌تر بحران‌های بین‌المللی را حل کنند و به‌صورت مستقیم با یکدیگر در ارتباط باشند.

به گفته جان کری، واشنگتن می‌خواهد ایران همچنان مسئول عواقب اقدامات خود باشد. از سوی دیگر «۶۰ درصد مردم ایران زیر ۳۰ سال دارند» و دولت اوباما در نظر دارد زمینه‌ای را برای روابط خوب در آینده فراهم کند. او سپس افزوده است: «مسائل سیاست خارجی را... اگر سیاه و سفید ببینید، معمولا دچار اشتباه می‌شوید». کری در پاسخ به پرسشی درباره دلایل صدور مجوز برای فروش هواپیماهای بویینگ به ایران نیز گفت: وقتی ایران می‌تواند ایرباس بخرد، منع فروش بویینگ به معنی جلوگیری از نفعی است که به آمریکا می‌رسد، بدون آنکه بتوان هیچ تأثیری بر آنچه ایران می‌خرد، گذاشت. او با بیان اینکه مسائل سیاست خارجی را اگر سیاه و سفید ببینید معمولا دچار اشتباه می‌شوید، گفت: دولت آقای اوباما در نظر دارد زمینه‌ای را برای روابط خوب در آینده با ایران فراهم کند.

وزیر خارجه آمریکا گفت دولت آن کشور می‌کوشد سوزنی را نخ کند که نخ‌کردن آن بسیار سخت است. او افزود: آمریکا از یک سو می‌خواهد دولت ایران پاسخ‌گو باشد و از سوی دیگر، ۶۰ درصد از مردم ایران زیر ۳۰ سال دارند و دولت آمریکا می‌داند که آنان ایران را کشور خود می‌دانند و در نظر دارد روابط خوب دوجانبه در آینده را از همین حالا پایه‌ریزی کند. جان کری در دفاع از اجازه فروش هواپیما به ایران، گفت: موضوعات روابط خارجی بسیار پیچیده است و اگر کسی به آنها به شکل سیاه و سفید و با خطوط ساده نگاه کند، به دردسر می‌افتد. او افزود از آنجا که شرکت ایرباس اجازه دارد به ایران هواپیما بفروشد، ممنوعیت بویینگ از رقابت در این بازار به ضرر کارگران آمریکایی تمام می‌شد و بر توانایی هواپیمایی ایرانیان هم تأثیری نمی‌گذاشت. جان کری در بخش دیگری از سخنان خود در آسپن تأکید کرده است که صلح در سوریه با حضور بشار اسد در قدرت امکان‌پذیر نیست؛ اما او در عین حال می‌گوید جهان در یک بن‌بست گیر نکرده است: «ما در یک کابوس متوقف نشده‌ایم». به گفته کری در بیشتر موارد، حضوری با یک راهبرد روشن و استفاده درست از قدرت، به پیشرفت در حل مسائل انجامیده است. در ماه‌های اخیر، نیروهای عراقی به عملیات گسترده‌ای علیه مواضع داعش در این کشور دست زده‌اند که در آنها، شبه‌نظامیان داوطلب، که اکثرشان به تشکل‌های شیعه تعلق دارند، نقش عمده‌ای ایفا کرده‌اند.

پیش از کری، برنت مک‌گورک فرستاده ویژه آمریکا در امر مبارزه با داعش نیز گفته بود نیروهای داوطلب عراقی در امر مبارزه با داعش- که گفته می‌شود از سوی ایران حمایت می‌شوند- در این امر بسیار مفید بوده‌اند.

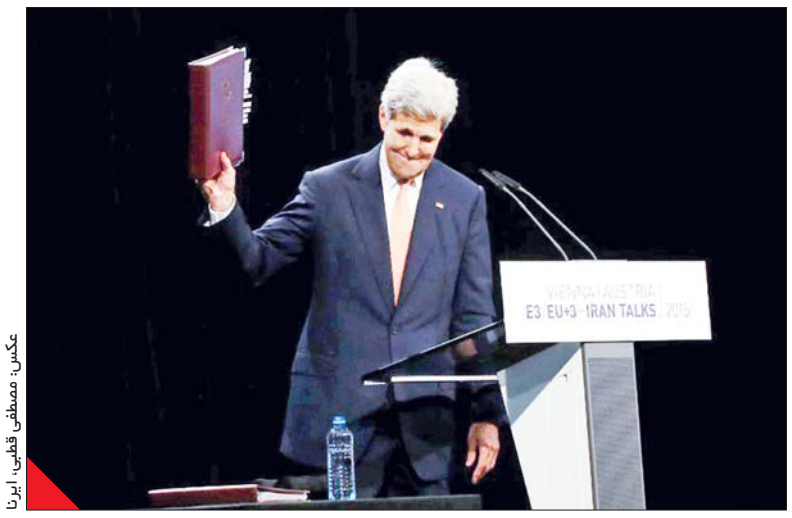

عکس: مصطفی قطبی، ایرنا

پیامد همسویی ایران و آمریکا در منطقه

داوود هرمیداس‌باوند . کارشناس مسائل بین‌الملل

جان کری همواره در مذاکرات هسته‌ای با ایران رویکردی مثبت داشته و مواضعی همسو با ایران اتخاذ کرده است. احتمالا ایرانی‌بودن داماد او نیز در این رویکرد اثرگذار بوده است. کری برخلاف برخی از تندروها در آمریکا شرایط منطقه را درک می‌کند. لابی اسرائیل و عربستان معمولا منطقی نیست و اسرائیل به صورت سنتی سعی می‌کند ایران را به عنوان یک تهدید معرفی کند. عربستان نیز شدیدا خواهان این است که آمریکا در قبال ایران و سوریه یک استراتژی سخت داشته باشد. آمریکایی‌ها نیز برای کمک به آنها سعی می‌کنند گاهی مواضع همسو با عربستان اتخاذ کنند. مشروط‌کردن توسعه مناسبات مالی ایران به قطع رابطه با حزب‌الله بعد از اعلام نظر اتحادیه عرب درباره آن، یکی از همین موضع‌گیری‌هاست. به هر حال کری این نظر را ندارد و می‌داند که ایران نیز در مبارزه با داعش و امثال آن در حال هزینه‌دادن است. کری و به طور کلی آمریکا درباره سوریه نیز با ایران هم موضع بوده و اعتقاد دارند این بحران منطقه فقط راه‌حل سیاسی دارد. انتقادات آنها درباره حملات هوایی روسیه نیز در حد انتقادات لفظی است.

به عبارت دیگر، اتخاذ این خط مشی توسط جان کری به عنوان مسئول سیاست خارجی اوباما حاکی از این است که دولت آمریکا نه‌تنها درباره ایران، بلکه به طور کلی سعی می‌کند به طور آرام و منطقی به انتقادات پاسخ دهد.

با یک نگاه واقع‌بینانه، همسویی فعلی بین مواضع ایران و آمریکا نسبت به مسائل منطقه از جمله در عراق این بستر را فراهم می‌کند که در آینده شاهد حصول نتایج مثبت در این حوزه باشیم.

حال باید دید که در دولت آینده این کشور چه مواضعی نسبت به ایران اتخاذ می‌شود. البته اگر این‌طور که به نظر می‌رسد دموکرات‌ها رأی بیاورند، تغییر چندانی رخ نمی‌دهد زیرا همین گروه مسبب رسیدن به نتیجه فعلی هستند. اگر هم که جناح تندرو جمهوری‌خواه به قدرت برسد، باز هم شاهد تغییرات عمده‌ای نخواهیم بود چراکه آنچه اکنون در مقام انتقاد بیان می‌شود، اغلب تحت‌تأثیر تبلیغات انتخاباتی است و می‌دانیم که حرف‌های گفته‌شده در این مرحله اغلب شعار است.

نامه کشورهای عربی به آژانس:

فعالیت‌های هسته‌ای اسرائیل را بررسی کنید

شرق: بالاگرفتن درگیری‌ها در منطقه همه نگاه‌ها را به مسائل سوریه و عراق معطوف کرده و چند وقتی است که اختلافات فلسطین و اسرائیل از سرخط خبرها خارج شده است. اکنون در آستانه روز قدس برخی از کشورهای عربی عضو آژانس بین‌المللی انرژی اتمی درخواستی مبنی بر قراردادن بند مربوط به بررسی فعالیت هسته‌ای رژیم اسرائیل در برنامه کاری کنفرانس عمومی سالانه آژانس که در اواخر سپتامبر آینده برگزار خواهد شد، ارائه داده‌اند.

کشورهای عربی معمولا هر سال این درخواست را مطرح می‌کنند. این کشورها که خودشان پیش‌تر به معاهده منع گسترش تسلیحات هسته‌ای پیوسته‌اند، خواستار پیوستن اسرائیل به این معاهده هستند و اسرائیل نیز قرارداشتن خود در وضعیت جنگ را بهانه کرده و این عضویت را تا برقراری صلح عقب می‌اندازد.

کشورهای عربی اکنون در حالی دوباره در کنار هم قرار گرفته و خواستار عضویت اسرائیل در معاهده هستند که صلاح الزواوی سفیر فلسطین در تهران در مصاحبه‌ای با «ایسنا» از رهبران جهان اسلام خواسته است به خاطر فلسطین اختلافات را کنار بگذارند.

او با بیان اینکه دشمن صهیونیست تلاش می‌کند قدس را به عنوان پایتخت همیشگی خود اعلام کند درحالی‌که این منطقه متعلق به مسلمانان و پایتخت همیشگی فلسطینیان خواهد بود، گفت: «شهرک‌های صهیونیستی مثل قارچ در این منطقه در حال رشد و افزایش هستند، درحال‌حاضر در کرانه غربی بیش از ۲۰۰ شهرک ساخته شده و بیش از یک میلیون شهرک‌نشین صهیونیست در آن ساکن شده‌اند. صهیونیست‌ها و نظامیان آنها بدون هیچ‌گونه دلیلی فلسطینی‌ها را بازداشت و در خیابان مردم را اعدام می‌کنند».

سفیر فلسطین در تهران از وضعیت ایجادشده در جهان اسلام که به واسطه درگیری کشورها با مبارزه داخلی با گروه‌های تکفیری سبب شده است دیگر فلسطین در اولویت اول جهان اسلام نباشد؛ ابراز تأسف کرد و گفت: «آنچه امروز در جهان اسلام اتفاق می‌افتد یک فاجعه بزرگ برای فلسطین است و باید به آن خاتمه داد. من به عنوان سفیر فلسطین در تهران از رهبر معظم انقلاب و برادرانشان و دیگر رهبران جهان اسلام، درخواست کرده و می‌کنم که کنفرانس کوچکی متشکل از سران برخی از کشورهای اسلامی تشکیل دهند و به عنوان نمونه کشورهایی چون جمهوری اسلامی ایران، عربستان سعودی، مصر، الجزایر، مراکش، ترکیه، اندونزی، مالزی و فلسطین در آن حضور پیدا کنند. البته من این کشورها را به عنوان نمونه گفتم و این فهرست می‌تواند اضافه یا کم شود. آنها می‌توانند در این کنفرانس بنشینند و یک برنامه کاری برای حل مشکلات کنونی جهان اسلام تدوین کنند. مشکلات جهان اسلام را بررسی کنند و این موضوع را موردتوجه جدی قرار دهند که چگونه می‌توانیم در جهان اسلام وحدت ایجاد کنیم، بر مبنای کتاب خدا و سنت پیامبر (ص) و اینکه مانند سابق ملت‌ها و دولت‌های اسلامی دور مسئله فلسطین و دفاع از آرمان آن گردهم آیند».

او با بیان اینکه آنها باید برای حل مشکلات کنونی جهان اسلام یک برنامه کاری تدوین و طبق اولویت‌ها برای حل مشکلات اقدام کنند، افزود: «در همین راستا باید به این موضوع بیندیشیم که چگونه بار دیگر مسئله فلسطین را به جایگاه اصلی خود بازگردانیم. اتفاقاتی که در جهان اسلام در حال رخ‌دادن است، باعث شده دشمن صهیونیستی از وضعیت به‌وجودآمده خوشحال شود و از آن بیشترین استفاده را ببرد؛ از این رو جایز نیست به ایران به عنوان دشمن نگاه شود یا به کشورهای حاشیه خلیج‌فارس به عنوان دشمن نگریسته شود، چراکه این امر به ضرر دو طرف و به سود صهیونیسم بین‌الملل و دشمن صهیونیستی است که دشمن اول جهان اسلام است».

پیشنهاد دوم سفیر فلسطین در تهران این بود که «جلسه‌ای با حضور عالمان بزرگ جهان اسلام از جمله عالمانی از حرمین شریفین، الازهر، قم، نجف و علمای دیگری که این شخصیت‌ها حضور و اضافه‌شدن آنها را به صلاح می‌دانند، برگزار شود و در آن جلسه به بررسی مشکلات جهان اسلام و اختلافات ایجادشده بپردازند».

او با تأکید بر اینکه «اتفاقات رخ‌داده در جهان اسلام صددرصد به نفع صهیونیست‌های اشغالگر است و می‌تواند مقدمه‌ای برای تشکیل اسرائیل بزرگ باشد»، گفت: «موضوع اسرائیل بزرگ را بنیامین نتانیاهو مطرح کرده است و اینکه آنها بتوانند به واسطه جنگ و اختلافی که بین امت اسلامی وجود دارد کشورهای اسلامی را زیر سلطه خود قرار دهند».

این دیپلمات فلسطینی با بیان اینکه «قطع‌نامه‌های بین‌المللی در حمایت از مردم فلسطین در کشورهای سازمان ملل خاک می‌خورد»، گفت: «سوریه اکنون به خاطر اینکه در کنار ملت فلسطین بوده و از آنها حمایت کرده با مشکلاتی روبه‌رو است و به نظر می‌رسد کشورهایی چون عراق، لیبی، مصر، اردن، یمن، لبنان، الجزایر، تونس، مراکش و دیگر کشورهای اسلامی نیز در معرض توطئه‌های صهیونیست‌ها هستند. چراکه این کشورها به فلسطین چه از لحاظ مادی یا تسلیحاتی یا از لحاظ فرستادن مبارز یاری رسانده‌اند، امری است که به ما اجازه داده تاکنون پرچم اسلام و فلسطین را در دست نگه داریم تا پیروزی کامل، ان‌شاءالله».

کوتاه دیپلماسی

رابطه با ایران در اولویت پاکستان

● **ایرنا:** طارق فاطمی، دستیار ویژه نخست‌وزیر پاکستان در امور سیاست خارجی، در سمینار «سیاست خارجی پاکستان؛ فرصت‌ها و چالش‌ها» ضمن ارائه توضیحاتی درباره عملکرد دستگاه دیپلماسی پاکستان در زمان دولت نوازشریف، تقویت روابط با ایران را یکی از اولویت‌های سیاست خارجی این دولت دانست و گفت: سفر اخیر رئیس‌جمهوری اسلامی ایران به پاکستان که در شرایط بعد از تحریم انجام شد، از نشانه‌های روابط محکم دو کشور همسایه است و سفری پُر دستاورد بود. طارق فاطمی با اشاره به قرارداد خط لوله گاز ایران-پاکستان، تأکید کرد: پاکستان کاملا مصمم و مشتاق به اجرا و تکمیل این طرح است؛ هرچند که موانعی در این مسیر وجود دارد.

شکایت از کاخ سفید برای مذاکرات پنهانی با ایران

● **ایسنا:** مرکز قانون و عدالت آمریکا (ACL) دادخواستی را علیه وزارت امور خارجه این کشور مطرح کرد و از این وزارتخانه خواست تا از قوانین پیروی کند و جزئیاتی را ارائه دهد که منجر به روشن‌شدن بخش‌های پنهانی توافق هسته‌ای ایران و گروه ۱+۵ شود. وزارت امور خارجه آمریکا پیش از این اذعان کرده بود، در نسخه منتشر شده از ویدئوی یک نشست خبری در سال ۲۰۱۳ بخش‌های مربوط به مذاکرات هسته‌ای محرمانه با ایران، حذف شده است اما مشخص نکرد چه کسی در وزارت امور خارجه دستور این کار را داده است. جی سکولو، مشاور ارشد مرکز قانون و عدالت آمریکا، گفت: گروه ما آماده است تا این پرونده را برای حاکمیت قانون پیگیری و این پنهان‌کاری شرم‌آور را شفاف‌سازی کند.

انتشار جزئیات علل انحراف قایق ملوانان آمریکایی

● **ایلنا:** سخنگوی نیروی دریایی آمریکا گفت قرار است جزئیات بیشتری درباره انحراف قایق ملوانان آمریکایی در روز پنجشنبه، منتشر شود. این یافته‌های جدید می‌تواند حقیقت را درباره چگونگی انحراف این تفنگداران از مسیر تعیین شده‌شان در منطقه و سپس بازداشت‌شان به وسیله نیروهای ایرانی مشخص کند. در این گزارش همچنین جزئیاتی دیگر درباره نحوه برخورد با ملوانان آمریکایی در ایران، منتشر می‌شود.